

138

Igor Fisković

Ivan Tenšek (1941. – 2021.)

Ivan Tenšek u Dubrovniku, 1968., FOTO: Fototeka IPU

U drugoj polovici Sunčeve godine stegnute krivuljom neizvjesja o rastu ili padanju pandemije, u zeleni su naš orebički vrt pristizale obavijesti o odlasku prijatelja – probojne poput oštrog mača. Takva je bila i iz Zagreba kad me sred veljače nazvala Katarina Horvat-Levaj ne samo iz osjećaja revnosti ravnateljice: „Jeste li čuli da je umro Ivan Tenšek?” Učassam zanijemio kao presječen, a večerima potom nijemo pokušavao ljuštiti sjećanja s minulih desetljeća suradnje s Ivanom, običajno zvanim, Ivica iako je on preferirao jednostavnije ime Ivo. No nije ga težio nikome nametnuti jer bijaše blage naravi – samozatajno stišan u vlastitim nadama te u svemu suzdržan, a poglavito predan zadacima na radnom mjestu te vrijedan poštovanja zaslužuje i riječ sjećanja suprotiva zaboravu.

Pišem je s razloga što sam s Ivanom bio djelatno vezan od početka svojeg istraživačkog puta, otkad nas je oko 1968. godine povezo njegov kolega Ivan Prtenjak, prije odlaska u Bruxelles. Tada je on za zamjenu u Institut povijesti umjetnosti doveo mlađeg imenjaka, diplomiranog arhitekta Tenšeka, koji se brzo uklopio u zamašne programe dokumentiranja svih slojeva i vrsta povijesne arhitekture na tlu Hrvatske. Osim snimanja pojedinih objekata, zadaci su obuhvaćali i sustave organizacije prostora po zonama radi stjecanja ukupne njezine slike pa sam se i ja u pripremi svojeg doktorskog rada o starokršćanskom graditeljstvu na otocima srednje Dalmacije uvelike oslanjao na Ivanovu ispomoć.

Zajedno smo obilazili čitav teren i to bijaše najljepša faza naše prijateljske suradnje koja se nastavila s najjačom koncentracijom na južno primorje, kako su to nalagali programi usmjereni od prof. Milana Preloga.

Područje smo proputovali – bolje reći prohodali – stopu po stopu vođeni rasporedom crkava iz srednjeg vijeka i renesanse, jer su tada bile u žarištu mojih zanimanja. A koliko su ona onda još često obećavala otkrivanja novoga, Ivan je dijelio sa mnom zadovoljstva, pa i radost obistinjavanja mnogih postavljenih ciljeva. Usto su nas sama kretanja prostorom uzmorskih gradova ili raznih predjela, sve do pučinskih otočića oko Visa i Lastova, ispunjavala sretnošću koju se on u njima stranac nije suzdržavao iskazati, tako da sam u mnogome raspoznavao iskrenost djetinje mu duše. Razvedravale su ga nebrojene zgode i nezgode pri susretima sa župnicima i selskim ključonošama, posjednicima ili vlasnicima starina te djelatnicima u regionalnim ustanovama zaštite spomenika, aktivistima kulturnjačkih udruga ili načelnicima općina – zapravo svih u čijim su se očima naše misije činile vrijednima, ali i začudnima. Stoga je labirint tih priča beskrajan, često smiješan, kao kad nas je na Drveniku 1970. mjesni odbor vrlo strogo ispitivao sumnjajući da smo opaki diverzanti, a nikad tragičan jer su nas rijetko izbacivali, a negdje častili – uzorno na Šipanu ili u Blatu na Korčuli, gdje smo se i u arheološka iskopavanja bili upustili. Radeći ljeti i zimi, najradije u jesenima i proljećima, prošli smo mnoge oluje, najgore kišne, izdržali najviše žege i sparine, znali i zalutati u

kamenjarima ili šipražju. Ivan je valjda i trpio od tih vratolomija, proklinjao kasnu antiku i srednji vijek, ali se nije nikad bunio niti zanovijetao nošen intimnim osjećajem dužnosti, kao i permanentnim uvjerenjem da krajnje obavlja nešto suštinski dobro.

Više-manje slično bijaše i u njegovim suradnjama s drugim kolegama iz struke, od starijih naraštaja – čak Cvita Fiskovića ili Ane Deanović, preko srednjih poput Radovana Ivančevića ili Josipa Stošića ili Nade Grujić te Diane Vukičević-Samaržija, još bližih: Katarine Horvat-Levaj te Miljenka Jurkovića i Predraga Markovića, do najmlađih: Jasenke Gudelj i Ane Marinković – odreda zaokupljenih pojedinačnim temama iz ne samo proučavanja nego i rekonstruiranja djela arhitekture od Kotora i Dubrovnika do Istre, s hijatima oko srednjih partija obale. Iz bojazni pak da nekog ili nešto ne preskočim, navedoh tek uži krug izravnih znalaca, no s nespornom tvrdnjom kako je dipl. ing. arh. Ivan Tenšek bio zapravo neizostavni sudionik građenja povijesti nacionalne povijesti umjetnosti.

Bio je njezina poveznica, a i kotač zamašnjak, jer po obavljenom „na licu mjesta” – također zaslugom Davorina Stepinca i supruge mu Marije, povremeno i drugih odasvud izvan Zagreba – slijedila su iscrtavanja za Planoteku Instituta kao zbirno mjesto čuvanja građe. No osim njezina razvrstanja po dužnosti dugogodišnjeg voditelja, Ivan je bio nezamjenjiv vještak u pripremi objavljivanja pa gotovo nema domaćeg časopisa, a ni knjige srodnih sadržaja u kojima ne

strši njegovo ime. I opet zbog nemoći svekolikog nabrajanja, nužno se vraćam češljanju uspomena iz prvog razdoblja povezanosti s Ivanom Tenšekom kao čovjekom koji je mogao biti sretan pošto je živeti u humanističkom krugu iznašao svoje mjerilo.

Naime, desetak godina sjedili smo jedan sučelice drugome, svaki za vlastitim radnim stolom u sobi C-107, najdubljoj na prvom katu istočnog trakta zgrade fakulteta dokle je god Institut bio „podstanarom” matičnog mu Odsjeka. Ta je pak asketski namještena prostorija svakodnevno do u rano popodne bila jako osvjetljena, a pripadno djelovanju Katedre za srednji vijek, u nju su zalazili mnogi dok je svoje mjesto u njoj držala i asistentica Marija Planić-Lončarić na pobočnom manjem stolu. Međutim, ona je, iznimno žustra i riječju duhovita, imajući u Zagrebu obitelj, manje u sobi boravila od nas dvojice samaca kojima je fakultetska zgrada bivala kućom, pa i ta soba Ivanu bijaše stalnijim bivkom nego meni odlazećem na nastavu koju sam u njoj pripremao brižnim slaganjem dijapozitiva iz priručne spremnice oniskog ormara. Prisjećam se kako su ga posebno zabavljali dijalozi sa studentima koje sam primao za onda im obvezatne referate, a on je slušajući učio toliko da me je kasnije i sam propitivao te mnogo toga iz te građe razumno povezivao. Bio se suživio s Odsjekom toliko da je pošao i na studentska putovanja koja sam poveo u Provansu te Burgundiju pa je odista postao uzorni arhitekt povjesničar umjetnosti. Svakako sam ga se nagledao dovoljno da ga upamtim malo pogrbljenog pri

iscrtavanju iz snimanja s kojima je predano živio, istodobno iz njih crpeći, ali im i podajući osobnu energiju iniciranu vizijama utemeljitelja Instituta Grge Gamulina i Milana Preloga za što potpunijim dokumentiranjem spomeničke ostavštine u Hrvatskoj. Nije se na tome zadržao, već je išao dalje – čak studijski dublje – o čemu iz iskustva ističem vrlinu da nije radio mehanički, jer je težio ući u svaki problem. Zato je, primjerice, i od mene unaprijed tražio svaki autorski tekst koji je opremao za tisak da ga kod kuće potpuno pročita kako bismo se za radnim stolom usuglasili oko grafičkog predstavljanja željenog. No on je dodatno još znao i navečer telefonski nazivati zbog detaljnijeg razumijevanja svrhe i cilja, pojašnjavanja detalja, pa nije uzmanjkalo ni dragocjenih mi komentara i možebitnih naputaka.

Dakle, svojim je radnim iskustvom ili rezoniranjem na znanstvenoj razini umio savjetnički pripomoći i u rješavanju specifičnih istraživačkih problema. Bezuvjetno je nadrađao ulogu crtača koji po vlastitim, redovno milimetarski preciznim, a grafički iznimno čistim nacrtima priprema dokumentaciju. Ona je u postojećoj akumulaciji vrijedna svakih pohvala te sam u dva mandata predsjednika Upravnog vijeća Instituta kod ravnatelja Milana Pelca inzistirao da se sve iz crteža olovkom prenese u čvršće oblike. Vijeće ustanove to je odobrilo, izborilo pet godina produžetka rada na pothvatu, a Arhitektonski odjel Instituta razradio metodom koju ne poznajem, ali mi je bilo drago spoznati da se poslovi obavljaju s udjelom i mlađih. Posljednji sam put Ivana

Tenška vidio unatrag godinu dana kako im pomno asistira tiho i sa strane noseći gravitaciju svjetla, a onda je naglo došao glas da je u tome prekinut. S nadom da će se nastaviti, za polog spomena na dugo osamljenog voditelja ostaje znatno djelo pojedinca kojeg smo svi prijateljski voljeli. ✕